

SUNDHEDSSTYRELSEN

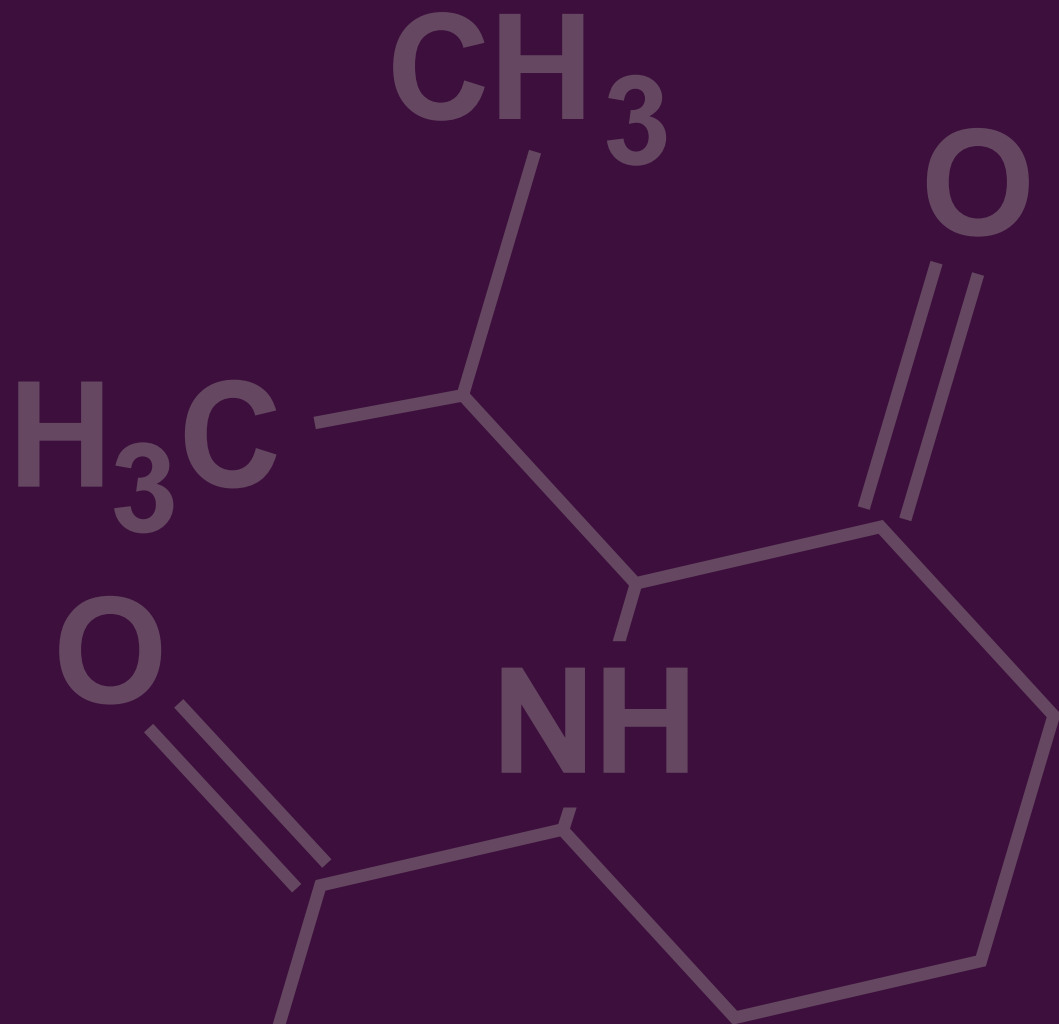

CENTER FOR RUSMIDDEFORSKNING
PSYKOLOGISK INSTITUT
AARHUS UNIVERSITET

AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR RETSMEDICIN

2018

Syntetiske cannabinoider

Et trendspotterstudie af udbredelse
og skader i Danmark

TAK

Vi vil gerne sige mange tak til de deltagende eksperter i denne undersøgelse: SKAT i lufthavnen (Axel Grønkjær), Kriminalforsorgen (Niels Løppenthin), Rigspolitiet (Jesper Boye), Retskemisk Afdeling København (Lotte Ask), Akutafdelingen, SUH (Dan Brun Petersen), overlæge på Giftlinjen/Intensiv Afdelingen Bispebjerg Hospital (Dorte Palmqvist), Netstof og Sundholm (Henrik Thiesen), SSP og Forebyggelse, Esbjerg Kommune (Steen Bach), Behandling af unge, Novavi Stofrådgivningen (Isabella S. H. Koppel), Rusmiddelforebyggelse og behandling af unge, Odense (Torben Vangsted).

Også tak til João Matias og Alessandro Pirona, der begge er ansat i EMCDDA, og som deltog på ekspertmødet i Danmark.

INDLEDNING

De syntetiske cannabinoider dukkede op som et rusmiddel på det europæiske marked første gang i 2008, og beskrives i den seneste statusrapport fra European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA, 2018b), som den største gruppe af nye psykoaktive stoffer (NPS), der på nuværende tidspunkt monitoreres i Europa gennem det europæiske Early Warning System.

I Danmark er der i de senere år dukket flere og forskellige varianter af syntetiske cannabinoider op på stofmarkedet i sager fra Told og Skat og politimyndighed, men viden om udbredelse og skader har indtil nu været begrænset. I 2017 tog Sundhedsstyrelsen derfor initiativ til at gennemføre et såkaldt trendspotterstudie af syntetiske cannabinoider i Danmark i samarbejde med Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet og Institut for Retsmedicin, Aarhus Universitet.

Formålet med undersøgelsen var at kortlægge forekomst, udbredelse, risikopfattelse, skader og brugerprofil af syntetiske cannabinoider i Danmark. Derudover var formålet med undersøgelsen at afprøve og udvikle trendspottermetoden i en national kontekst.

TRENDSPOTTERMETODEN

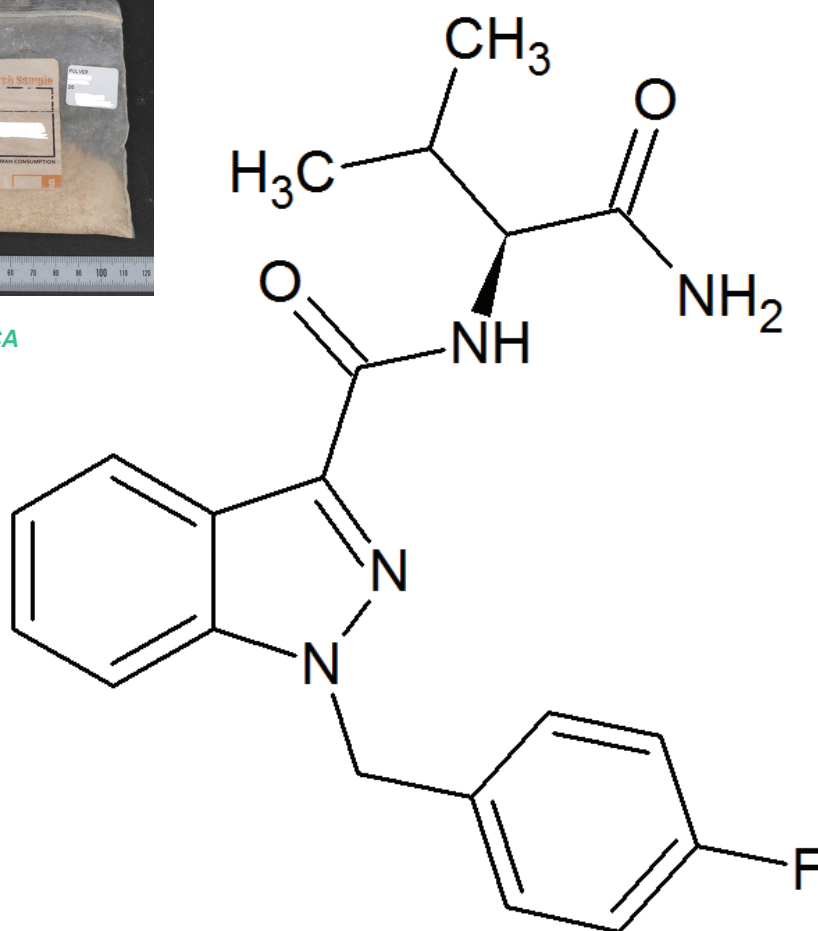
Trendspottermetoden er udviklet på europæisk plan af EMCDDA til at belyse trends og nye fænomener, der ikke "fanges" via de mere traditionelle narkotikaovervågningsværktøjer, som f.eks. surveys, registre eller anden monitorering (EMCDDA, 2018a). Metoden består af flere overlappende faser, som involverer planlægning af undersøgelsen, dataindsamling, analyse, og afrapportering. I den første fase af dataindsamlingen indhentes og analyseres kvalitative og kvantitative data om emnet. Fasen omfatter gennemgang af international litteratur og monitoreringsdata samt et ekspert-survey, hvor omkring 12 eksperter spørges om relevante fokusområder.

Anden fase omfatter et møde med alle eksperter, og har som sigte at validere og kvalificere den indhentede viden i første fase. På mødet præsenterer den enkelte ekspert sin viden om syntetiske cannabinoider, indgår i dialog med de øvrige eksperter om den viden, der kommet frem fra samtlige eksperter, og diskuterer de foreløbigt udarbejdede analyser fra ekspert-surveys og litteraturgennemgang.

Denne rapport er en kort opsummering af fund fra undersøgelsen. Alle referencer fra litteraturgennemgangen er ikke medtaget.

AB-FUBINACA

OPSAMLING

Udbredelse og brug af syntetiske cannabinoider er på nuværende tidspunkt ganske lavt i Danmark, og der er ikke indberettet om skader i forbindelse med indtag, såsom forgiftninger og dødsfald.

Den relativt store udbredelse og brug af cannabis på tværs af målgrupper i Danmark reducerer givetvis eksperimenterende brug af nye psykoaktive stoffer (herefter NPS), herunder syntetiske cannabinoider. Syntetiske cannabinoider i Danmark synes overvejende at blive bestilt over internettet, snarere end at indgå som en del af gadehandlen. Dette skyldes muligvis en ringe markedsværdi, der kan knyttes til en udbredt viden om stoffernes negative effekt og risiko ved indtag.

Da cannabinoiderne som nævnt fortrinsvis bliver købt over internettet, har dette formentlig også en begrænsende faktor for hvem og hvor mange der bruger stofferne.

Da udbredelsen i Danmark er ganske lav, er det ikke muligt at identificere særlige brugergrupper. Eksperimenterende unge og festbrugere og nogle få stofbrugere med særlig præference for syntetiske cannabinoider er dog givetvis brugergrupper, hvor disse stoffer optræder mest.

Situationen i Danmark både ligner og adskiller sig fra andre europæiske lande. For eksempel er der i de seneste par år generelt færre indberetninger af NPS både på europæisk plan og i Danmark, også hvad angår nye syntetiske cannabinoider. Modsat er der på europæisk plan indberettet flere forgiftninger og relativt mange dødsfald efter brug af syntetiske cannabinoider, mens der ikke er sket sådanne indberetninger i Danmark.

En nylig opsamling fra EMCDDA peger på, at udbredelsen af de syntetiske cannabinoider også på europæisk plan for nuværende generelt synes at være relativt lille (EMCDDA, 2018b). Det understreges samtidig, at især enkelte af de nye syntetiske cannabinoider, der er dukket op de seneste par år, medfører risiko for forgiftninger og død. Samme opsamling peger også på, at stofferne formentlig især bruges blandt udsatte grupper, herunder hjemløse og indsatte i fængsler.

På grund af den store risiko, der er forbundet ved brug af syntetiske cannabinoider, bør information og vidensdeling om disse stoffer og NPS generelt, prioriteres til stofbrugere og relevante professioner i Danmark og på europæisk plan.

HVAD ER SYNTEKISKE CANNABINOIDER

Syntetiske cannabinoider er en stor og relativ ny stofgruppe, der er produceret til at efterligne effekten af cannabis. Stofferne virker på hjernens cannabisreceptorer, ligesom de naturlige cannabinoider, hvilket bevirker at de skulle have cannabislignende effekter ved indtag. Det har dog vist sig, at mange af de syntetiske cannabinoider er langt mere potente end THC, dét stof som er ansvarlig for de fleste virkninger af den naturligt forekommende cannabis. Derfor er de syntetiske cannabinoider ikke rigtigt sammenlignelige med cannabis, hverken i deres virkning/oplevelse, eller de skader som ses efter indtag af disse stoffer (se f.eks. Pintori et al., 2017).

I starten blev syntetiske cannabinoider fremstillet og markedsført som "legal highs" og var et lovligt alternativ til cannabis. De blev typisk solgt som "urteblandinger" tilsat kemisk væske af syntetiske cannabinoider, under navne som Spice og K2. Det er nu velkendt i den internationale litteratur, at de syntetiske cannabinoider typisk er meget mere potente end cannabis, og der er i de senere år på europæisk plan ligeledes dokumenteret alvorlige skader efter brug, såsom forgiftninger og dødsfald (EMCDDA, 2017).

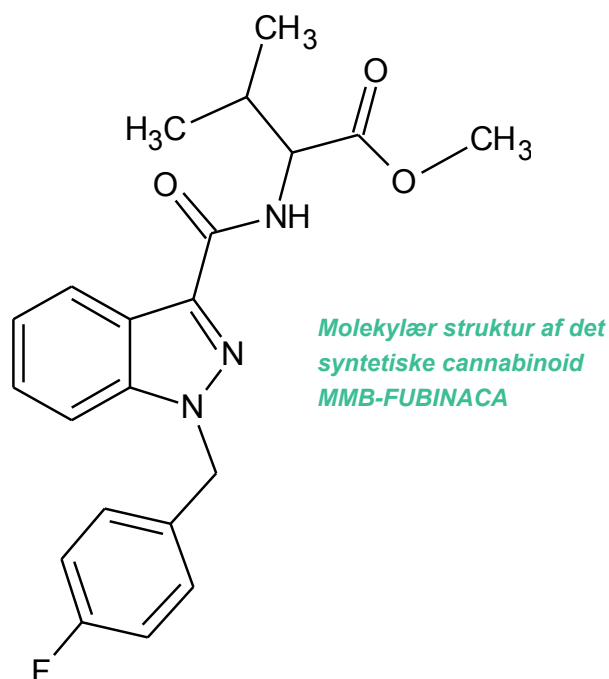
Eksempler på syntetiske cannabinoider blandet med tørrede urter- og plantedele og som pulver

Syntetiske cannabinoider forekommer ofte som tørret plantemateriale, som oftest består af urter, f.eks. citronmelisse eller mynte, hvortil der er tilsat syntetiske cannabinoider fra pulver, som er opløst i organiske væsker (acetone eller methanol). Herefter er materialet tørret, og de syntetiske cannabinoider er nu opblandet i urterne. Formålet med denne arbejdsgang må antageligt være at få produkterne til at ligne traditionel marihuana (pot), som også fremstår som tørrede plantedele.

Gennem de senere år fremstilles og sælges produkter af syntetiske cannabinoider også som pulverform, væsker, nasalspray, badesalt, og som ingrediens til e-cigaretter. Olierne anvendes sandsynligvis til rygning i e-cigaretter, mens syntetiske cannabinoider i pulver sandsynligvis fortyndes med henblik på fremstilling af salgbare produkter eller brugbart materiale til eget brug. I Danmark ses typisk beslaglæggelser af syntetiske cannabinoider i form af tørret plantemateriale, og noget sjældnere som olier og pulver.

MOLEKYLÆR OPBYGNING

Den molekylære struktur af syntetiske cannabinoider kan beskrives som en kerne (core), hvorpå der er koblet en hale (tail) og en hovedgruppe (head). Som et eksempel ses nedenfor den molekylære struktur af det syntetiske cannabinoid MMB-FUBINACA.

På baggrund af den molekylære struktur har de syntetiske cannabinoider i nogen grad fået tildelt systematiske navne. Det syntetiske cannabinoid MMB-FUBINACA er f.eks. opbygget af MMB (head), som er sat på INACA (core), hvorpå der sidder FUB (tail). Denne navngivnings-systematik er specielt kendetegnede for de relativt nye syntetiske cannabinoider.

En lidt ældre navngivning af syntetiske cannabinoider følger JWH-nummersystemet, efter kemikeren John W. Huffman, der syntetiserede de første syntetiske cannabinoider i midten af firserne. Dette gælder eksempelvis for JWH-018.

PRODUKTION OG DISTRIBUTION

I følge EMCDDA og Europol produceres syntetiske cannabinoider i udpræget grad i Kina, og i mindre omfang også i andre dele af Asien. Produktionen sker legalt eller illegalt, alt efter lovgivningen i produktionslandet (EMCDDA, 2017). I Danmark har Toldkontrollen i de seneste år oplevet få beslag af syntetiske cannabinoider, overvejende som breve sendt fra Spanien, Holland og England, men dette billede ændrer sig i takt med, at lovgivningen i de enkelte lande ændrer sig, og stofferne bliver forbudte.

Kemikalievirksomheder med egne laboratorier, står bag både produktion og distribution, og de syntetiske cannabinoider markedsføres som pulver via websites på Internettet - både på det åbne net og på "dark web". Salget til Europa sker oftest i form af en gros mængde og sendes med post- eller kurérselskab. Hvis der er tale om store mængder sendes det som skibs- eller luftfragt, og videredistribueres via websites på internettet som detailsalg i mindre mængder.

Umiddelbart er der hverken i Danmark eller i resten af Europa indikationer på, at kriminelle organisationer står bag distributionen, men at der snarere er tale om enkeltpersoner eller små grupper med ringe tilknytning til de kriminelle miljøer. Selvom der generelt er en oplevelse af, at illegale stoffer i stigende grad bestilles over internettet og "dark web", skønnes der ikke at være nogen nævneværdig distribution og køb af syntetiske cannabinoider via internettet herhjemme.

LOVGIVNING

De syntetiske cannabinoider, der dukker op i Danmark, bliver løbende risikovurderet med hensyn til udbredelse, potentielle skader og misbrugspotentiale. I årene 2009-2012 blev 32 forskellige syntetiske cannabinoider optaget på Bekendtgørelsen om euforiserende stoffer på baggrund af indstillinger fra Sundhedsstyrelsen. Med optagelsen på Bekendtgørelsen, blev de syntetiske cannabinoider forbudt i den forstand, at de kun må anvendes til medicinske og videnskabelige formål.

I 2012 indførte man i Danmark en lovgivningsmæssig mulighed for, at grupper af stoffer, herunder grupper af cannabinoider, kan optages på bekendtgørelsen (generisk forbud). Det har betydet, at mange af de syntetiske cannabinoider, der efterfølgende er dukket op i Danmark, allerede har været omfattet af bekendtgørelsen, inden de er kommet hertil. I dag er således en lang række syntetiske cannabinoider (42) på Bekendtgørelsen om euforiserende stoffer (se retsinformation.dk).

FOREKOMST I DANMARK

Den første indberetning om et syntetisk cannabinoid i Danmark blev foretaget til Sundhedsstyrelsen i marts 2009. Indberetningen omhandlede pulver indeholdende stoffet JWH-073, og havde ikke relation til Spice-produkter, men udgjorde altså et enkeltstof i pulverform. Efter indberetning af det danske beslag af JWH-073 foretog Sundhedsstyrelsen en forespørgsel blandt SSP i Danmark om deres eventuelle kendskab til syntetiske cannabinoider eller Spice-produkter. Tilbage meldingen var, at ingen havde hørt om det i bruger- eller ungemiljøer.

Siden da er der dog dukket flere forskellige syntetiske cannabinoider op i sager enten fra politi eller SKAT. I perioden 2015-2017 udgjorde beslaglagt materiale i Danmark, der indeholdt syntetiske cannabinoider 220 g plantemateriale, 25 g pulver og 12 ml olie, og på landsplan blev der i 2015, 2016 og 2017 beslaglagt henholdsvis 22, 15 og 8 koster (koster beskriver beslaglagte effekter fra enten Politi eller SKAT). Den totale mængde beslaglagt materiale i 2015 var 128 g, mens den i 2017 var 32 g. Overordnet ser forekomsten af materiale med syntetiske cannabinoider i Danmark altså ud til at være faldende.

I perioden 2015 til 2017 er der i Danmark, i alt, set 15 forskellige molekylære former for syntetiske cannabinoider, hvor 5C-APINACA og MDMB-CHMICA var de to mest udbredte typer (se figur nedenfor). Disse to typer var at finde i henholdsvis ti (21 %) og ni (19 %) af de beslaglagte koster indeholdende syntetiske cannabinoider. MDMB-CHMICA blev påvist i en enkelt af de beslaglagte koster i 2017, mens 5C-APINACA i samme år ikke blev påvist. Hvorvidt den lave forekomst af disse to stoffer skyldes, at de blev reguleret og kom på Bekendtgørelsen om euforiserende stoffer i henholdsvis 2015 og 2017 vides ikke, men erfaringer gennem årene har vist, at når de nye stoffer der kommer til landet, bliver reguleret, forsvinder mange af dem fra markedet igen.

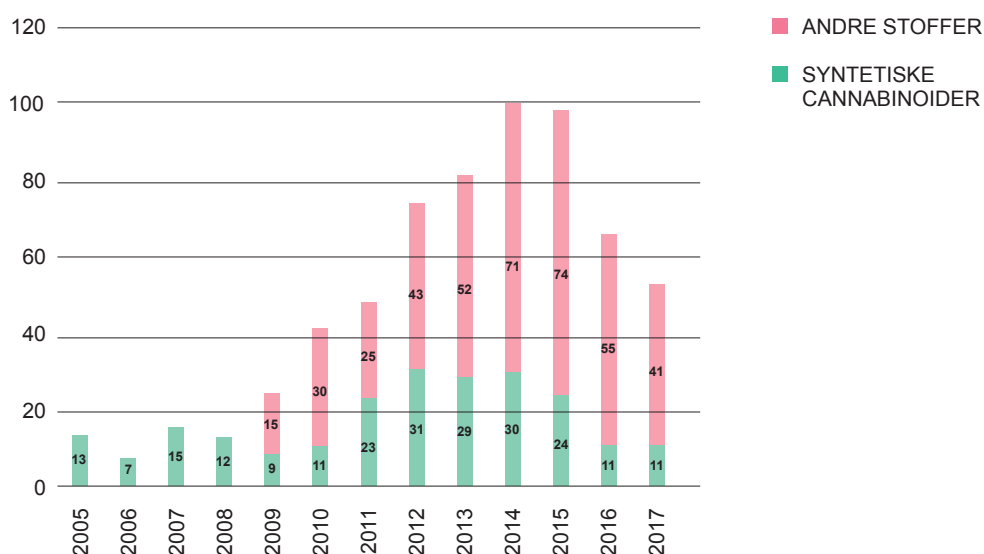

Syntetiske cannabinoider i koster beslaglagt af Politi eller SKAT i Danmark i perioden 2015 – 2017

Det skal her nævnes, at forekomsten af syntetiske cannabinoider i beslaglagt materiale kun kan opfattes som en indikation på den reelle forekomst i Danmark, og at koncentrationen i alle materialer beslaglagt i Danmark ikke er bestemt, da omfanget af materiale indeholdende denne stofgruppe er for lille set i forhold til andre stoftyper.

FOREKOMST I EUROPA

Aktuelt synes forekomsten af NPS generelt, og syntetiske cannabinoider specifikt, at være aftagende i Europa som sådan. Som det ses af figuren nedenunder er der gennem årene frem til 2014 en stigning i det samlede antal årlige indberettede NPS på det europæiske stofmarked, mens der herefter ses en faldende tendens. Mens der i 2014 samlet blev indberettet 101 NPS, hvoraf 30 blev kategoriseret som nye syntetiske cannabinoider, var antallet af nye indberettede NPS næsten halveret i 2017 (52 NPS), hvoraf 11 var syntetiske cannabinoider.

Samlede antal årlige indberettede nye psykoaktive stoffer (NPS) på det europæiske stofmarked gennem årene.

Årsagen til denne nye faldende tendens kendes ikke, men man kan måske forsigtigt antage, at markedet for nye NPS har nået et vist mætningspunkt, og at kreativiteten til at producere nye NPS derfor er aftagende.

På europæisk plan er der aktuelt indberettet i alt 180 forskellige syntetiske cannabinoider. Disse overvåges nu i de europæiske medlemslande, og der indrapporteres og kommunikerer løbende mellem landene om disse stoffer og de skader, som brug af disse cannabinoider medfører.

Mange af de syntetiske cannabinoider, der er fundet på det europæiske marked er risikovurderet i regi af EMCDDA, og er på baggrund af deres skadelige egenskaber efterfølgende blevet reguleret og optaget på de nationale narkotikalister i alle europæiske lande. I Danmark udgøres denne liste som nævnt af Bekendtgørelsen om euforiserende stoffer.

UDBREDELSEN I DANMARK

Ud over de indrapporterede sager med beslaglagte koster indeholdende syntetiske cannabinoider, er der ikke lavet nogle egentlige undersøgelser over udbredelsen i Danmark.

Hvis udbredelse og brug fandtes i større skala, ville det formentlig fremgå af det eksisterende overvågningssystem og optræde i større grad i politiets beslaglæggelser, hos SKAT, i afrapporteringer fra skadestuer, Giftlinjen, ved registrering af trafikforseelser, samt være noget, som f.eks. behandlingssteder, herberger og stofindtagelsesrum hørte mere om.

Op til nu findes der kun én undersøgelse fra 2016, hvor man undersøgte 44 urinprøver fra Roskildefestivalen for forskellige stoffer, og hvor der ikke blev fundet syntetiske cannabinoider, men de mere kendte stoffer, såsom amfetamin, kokain, ecstasy, og ketamin (Hoegberg et al., 2018).

I de andre nordiske lande findes der lidt flere undersøgelser. En svensk undersøgelse fra 2014 (i tilknytning til STRIDA-projektet) undersøgte urin- og blodprøver fra indkomne patienter på skadestuer og intensivafdelinger i hele landet, og testede patienter, hvor der var mistanke om forgiftning forårsaget af NPS. I alt 15 % (29 ud af 189) blev testet positivt for syntetiske cannabinoider, hvoraf JWH-081 var det mest hyppige syntetiske cannabinoid (6 %) (Helander et al., 2014). Der synes dog at have været tale om et "svensk boom", der toppede i efteråret 2014, hvorefter antallet af henvendelser om syntetiske cannabinoider til den svenske Giftlinje har været stabilt aftagende (Bäckberg et al., 2017).

Ligeledes fandt en survey fra 2015, lavet af det Svenske Råd for Information om Alkohol og Andre Stoffer (CAN), at syntetiske cannabinoider var det mest almindeligt brugte NPS hos elever i 9. og 11. klasse, men også, at det samlede forbrug af NPS var faldet sammenlignet med tidligere år (EMCDDA, 2017).

I Norge synes kortlægning af de syntetiske cannabinoider mest at have fokuseret på identifikation af syntetiske cannabinoider i kombinationer med andre stoffer. En undersøgelse af spildevandsprøver indsamlet fra tre byer fandt tilstedeværelse af det syntetiske cannabinoid JWH-018 N-hydroxypentyl, og der blev også fundet tegn på JWH-122 i én af byerne, om end i meget små koncentrationer (Reid et al., 2014).

I en anden norsk undersøgelse af påvirkede bilister fandt man syntetiske cannabinoider hos 2,2 % (16 ud af 726), oftest AM-2201 og JWH-018, herefter RSC-4, JWH-122, JWH-081 og JWH-250, dog altid i kombination med andre stoffer. Undersøgelsen konkluderede, at forekomsten af syntetiske cannabinoider var overraskende høj og næsten på højde med andre kendte stoffer, som GHB, kodein og det benzodiazepinlignende stof zopiclone (Tuv et al., 2014).

Samlet set er der således ganske få fund af syntetiske cannabinoider i Norden, men her skal understreges, at der er lavet et begrænset antal undersøgelser, og at syntetiske cannabinoider desuden er svære at identificere på grund af begrænsninger i undersøgelses- og testinstrumenter, og derfor kan "gå under radaren" (González-Mariño et al., 2018).

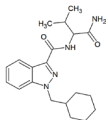
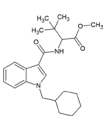
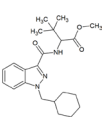
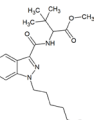
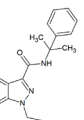
SKADER FORBUNDET MED SYNTEKISKE CANNABINOIDER

Siden de syntetiske cannabinoider blev konstateret på det europæiske stofmarked i 2008, har myndighederne i Danmark og i de øvrige europæiske lande været opmærksomme på eventuelle skader forbundet med brug.

Kliniske observationer beskrevet i international litteratur af reaktioner som følge af brug af syntetiske cannabinoider omfatter psykose, svimmelhed, krampesygdom og bevidsthedstab. Der er ofte tale om blandingsforgiftninger, hvor andre stoffer og/eller alkohol er involveret. Herudover beskriver et stigende antal internationale undersøgelser behandlingsmæssige tilgange til personer, der behandles for regelmæssig brug af syntetiske cannabinoider, og som ofte oplever fysiske og psykiske reaktioner ved ophør af brug (MacFarlane & Christie, 2015).

I Danmark er der foretaget ganske få indrapporteringer i antal skader op til i dag. Giftlinjen rapporterer om nogle få henvendelser i forbindelse med forgiftninger gennem årene, der med stor sandsynlighed kan knyttes til syntetiske cannabinoider, men dette er ikke verificeret ved kemiske analyser. Dødsfald forbundet med indtag af syntetiske cannabinoider er ikke registreret i Danmark. Udbredelsen og brug af syntetiske cannabinoider er dog muligvis mere udbredt, fordi brugere, der kommer i kontakt med akutte hjælpeinstanser, såsom skadestuer, ofte underrapporterer deres forbrug af syntetiske cannabinoider (Abouchedid et al., 2017).

I andre europæiske lande er der dog, især i den senere tid, konstateret flere alvorlige hændelser i forbindelse med indtag. I nedenstående figur har EMCDDA lavet en oversigt over de nyeste syntetiske cannabinoider; AB-CHMINACA, ADB-CHMINACA, 5F-MDMB-PINACA, CUMYL-4CN-BINACA og MDMB-CHMICA (EMCDDA, 2018). Her fremgår det blandt andet, at der siden disse stoffer dukkede op på det europæiske marked i april 2014, er konstateret over 110 dødsfald, hvor disse fem syntetiske cannabinoider var involveret i dødsfaldet. I Danmark er indtil nu alene fundet tre af disse cannabinoider i få sager, nemlig AB-CHMINACA, MDMB-CHMICA og 5F-MDMB-PINACA. Disse tre cannabinoider er allerede optaget på B bekendtgørelsen om euforiserende stoffer.

NAVN	AB-CHMINACA	MDMB-CHMICA	ADB-CHMINACA	5F-MDMB-PINACA	CUMYL-4CN-BINACA
KEMISK STRUKTUR					
INDBERETTED FØRSTE GANG FRA ET MEDLEMSLAND TIL EMCDDA	10.04.14	12.09.14	24.09.14	08.01.15	04.03.16
ANTALLET AF LANDE I EUROPA HVOR STOFFET ER RELATERET TIL DØDSFALD	6	6	3	2	2
ANTAL BESLAGLÆGGELSER	6422	>3600	3794	1986	2461
ANTALLET AF LANDE STOFFERNE ER BESLAGLAGT I	26	25	19	27	12
ANTAL DØDSFALD RELATERET TIL STOFFET	31	29	13	28	11

BRUGERGRUPPER

Da udbredelsen og brugen af syntetiske cannabinoider i Danmark er lav, er det ikke muligt at identificere særlige brugergrupper. Der synes - måske ikke overraskende - at være en tendens til, at brug af syntetiske cannabinoider falder sammen med brug af andre rusmidler, og at der kan være en tendens til, at eksperimenterende unge og festbrugere prøver dem, og at nogle få stofbrugere har dem som særligt stofvalg.

Selvom tendenser i brugergrupper i Danmark ikke er velunderbyggede nok til at kunne kaldes et egentligt fund, synes situationen i Danmark at adskille sig i forhold til flere andre europæiske lande, hvor der blandt andet peges på, at brugergrupper og særlige miljøer (f.eks. "clubbers", internetbrugere og socialt udsatte) har et større brug af de syntetiske cannabinoider sammenlignet med den generelle befolkning (EMCDDA, 2017). I Norden peger det svenske STRIDA projekt på, at der synes at være en overvægt af mænd blandt stofbrugere. Både undersøgelser i Norden og andre europæiske lande er dog ikke repræsentative, hvorfor det ikke er muligt at tegne et tydeligere billede af særlige brugergrupper.

Undersøgelser, særligt i England, beskriver dog et stigende brug af syntetiske cannabinoider hos indsatte i fængsler. En større undersøgelse i 8 fængsler fandt f.eks., at 10 % af de indsatte brugte Spice, og et survey fra 2016 fandt, at 33 % af de indsatte havde brugt Spice den sidste måned sammenlignet med 14 %, som havde brugt cannabis (EMCDDA, 2017). Udbredelsen af de syntetiske cannabinoider beskrives som en del af det stigende brug af NPS i England generelt, og beskrives fra flere steder som en alvorlig risiko for både indsatte og personale, og som et afgørende indsatsområde (Kirby, 2016).

Der er flere hypotetiske forklaringer på, hvorfor udbredelsen af de syntetiske cannabinoider ses i fængsler, men en afgørende faktor er, at stofferne er lette at smugle ind og svære at spotte i urintests (Ralphs et al., 2017). Ifølge seneste årsrapport over narkotikasituationen i Europa fra EMCDDA fra 2018, smugles syntetiske cannabinoider ind i fængsler blandt andet i form af væske, der er sprøjtet på papir og tekstiler.

Som i mange andre europæiske lande kan de eksisterende testmetoder, der anvendes i kriminalforsorgens institutioner i Danmark til screening af stoffer, ikke fange de syntetiske cannabinoider særskilt. Da der dog ikke ses synlige ændringer i adfærd eller særlige skader, som kan knyttes til de syntetiske cannabinoider blandt indsatte i danske fængsler, indikerer dette formentlig, at brug af denne stofgruppe ikke er særligt udbredt.

Meget tyder på, at syntetiske cannabinoider i Danmark primært bliver bestilt over internettet, og at stofferne ikke indgår som en del af gadehandlen og pushernes udvalg. Dette skyldes muligvis en ringe markedsværdi, der kan knyttes til deres negative effekter og dårlige ry. At stofferne ikke synes at indgå som en del af gadehandlen, men ligesom andre NPS skaffes over internettet, kan altså være en begrænsende faktor for brugere af syntetiske cannabinoider.

RISIKOOPFATTELSE OG RISIKOADFÆRD

Der synes at være et udbredt kendskab til de alvorlige risici, der er forbundet med at bruge syntetiske cannabinoider i Danmark. Dette gælder både blandt fagfolk og blandt stofbrugere, hvilket stemmer overens med det udbredte kendskab til risici ved brug af NPS generelt i Danmark (se bl.a. brugersites som psychedelia.dk).

Internationalt er der ikke mange undersøgelser, der har afdækket risikoopfattelse ved brug af denne stofgruppe. Nogle få undersøgelser peger på, at risikoopfattelsen antagelig er den samme, som ved at eksperimentere med stoffer generelt, men at brug af syntetiske cannabinoider ofte forbindes med særligt ubehagelige oplevelser, og derfor omtales negativt på forskellige webfora (se f.eks. Lamy et al., 2017).

Andre undersøgelser peger på, at syntetiske cannabinoider opfattes som en mindre risikabel måde at prøve andre NPS på, fordi det er sværere at kategorisere brug som ulovlig brug (Sutherland et al., 2017). En international online-undersøgelse blandt NPS-brugere fra 2016, fandt, at brug af syntetiske cannabinoider blev opfattet som tiltrækkende i kraft af, at de var relativt billige, let tilgængelige, lovlige, og svære at spore (Soussan & Kjellgren, 2016). Samme undersøgelse fandt også, at brug af disse stoffer ofte blev fravalgt efter kort tid, til fordel for traditionel cannabis, blandt andet på grund af de ubehagelige og alvorlige bivirkninger.

I forhold til risikoadfærd, synes der at være en tendens til, at brug af syntetiske cannabinoider hænger sammen en højere grad af risikoadfærd generelt. For eksempel fandt en nylig amerikansk undersøgelse, at unge, der havde prøvet syntetiske cannabinoider, havde større sandsynlighed for at udvise risikoadfærd i forhold til stof- og alkoholbrug, sex, skader/vold, sammenlignet med unge, der havde prøvet cannabis (Clayton et al., 2018).

KONKLUSION

Udbredelse og brug af syntetiske cannabinoider i Danmark er lav, og der er ikke indberettet skader i forbindelse med indtag, såsom forgiftninger og dødsfald. Som følge af den lave udbredelse og brug, er det ikke muligt at identificere særlige brugergrupper i Danmark, men eksperimenterende unge, festbrugere og nogle få stofbrugere med særlig præference for syntetiske cannabinoider er dog givetvis brugergrupper, hvor disse stoffer optræder mest.

Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA) peger i deres seneste årsrapport fra juni 2018 på, at udbredelse og brug af de syntetiske cannabinoider også på europæisk plan for nuværende generelt synes at være relativt lav. Det understreges samtidig, at især enkelte af de nye syntetiske cannabinoider, der er dukket op de seneste par år, medfører risiko for forgiftninger og død. Samme rapport peger også på, at stofferne formentlig især bruges blandt udsatte grupper, herunder hjemløse og indsatte i fængsler.

Situationen i Danmark både ligner og adskiller sig fra andre europæiske lande. For eksempel er der i de seneste par år generelt færre indberetninger af NPS på både på europæisk plan og i Danmark, også hvad angår nye syntetiske cannabinoider. Modsat er der på europæisk plan indberettet flere forgiftninger og relativt mange dødsfald efter brug af syntetiske cannabinoider, mens der ikke er sket sådanne indberetninger i Danmark. Derudover er der i nogle europæiske lande et mere klart mønster af særlige brugergrupper.

LITTERATURLISTE

- Abouchedid, R., Hudson, S., Thurtle, N., Yamamoto, T., Ho, J. H., Bailey, G., Wood, M., Sadones, N., Stove, C. P., Dines, A., Archer, J. R. H., Wood, D. M., Dargan, P. I. (2017). Analytical confirmation of synthetic cannabinoids in a cohort of 179 presentations with acute recreational drug toxicity to an Emergency Department in London, UK in the first half of 2015. *Clinical Toxicology (Philadelphia, PA)*, 55(5):338-345. doi: 10.1080/15563650.2017.1287373
- Bäckberg, M., Tworek, L., Beck, O., Helander, A. (2017) Analytically Confirmed Intoxications Involving MDMB-CHMICA from the STRIDA Project. *Journal of Medical Toxicology*, 13:52–60. doi: 10.1007/s13181-016-0584-2t
- Bäckberg, M., Jönsson, K. H., Beck, O., Helander, H. (2018). Investigation of drug products received for analysis in the Swedish STRIDA project on new psychoactive substances. *Drug Testing and Analysis*, 10(2):340-349. doi: 10.1002/dta.2226
- Lov om euforiserende stoffer (2011). BEK nr. 557 af 31. maj 2011. Bekendtgørelse om euforiserende stoffer. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=137169>
- Clayton, H. B., Lowry, R., Ashley, C., Wolkin, A., Grant, A. M. (2018). Health Risk Behaviors With Synthetic Cannabinoids Versus Marijuana. *Pediatrics*, 139(4): 1-12. doi: 10.1542/peds.2016-2675
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017). EMCDDA - *Perspectives on drug: Synthetic cannabinoids in Europe*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018a), EMCDDA Trendspotter Manual. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018b). EMCDDA - *Europæisk narkotikarapport, tendenser og udvikling*, 7. juni. http://www.emcdda.europa.eu/edr2018_en
- González-Mariño, I., Thomas, K. V., Reid, M. J. (2018). Determination of cannabinoid and synthetic cannabinoid metabolites in wastewater by liquid-liquid extraction and ultra-high performance supercritical fluid chromatography-tandem mass spectrometry. *Drug Testing and Analysis*, 10(1):222-228. doi: 10.1002/dta.2199
- Helander, A., Bäckberg, M., Hultén, P., Al-Saffar, Y., Beck, O. (2014). Detection of new psychoactive substance use among emergency room patients: results from the Swedish STRIDA project. *Forensic Science International*, 243:23-9. doi: 10.1016/j.forsciint.2014.02.022.
- Hoegberg, L. C. G., Christiansen, C., Soe, J., Telving, R., Andreasen, M. F., Staerk, D., Christrup, L. L., Kongstad, K. T. (2018). Recreational drug use at a major music festival: trend analysis of anonymised pooled urine. *Clinical Toxicology (Philadelphia, PA)*, 56(4):245-255. doi: 10.1080/15563650.2017.1360496
- Kirby, T. (2016). New psychoactive substances in prisons: high and getting higher. *Lancet*, 3(8):709–710. doi: 10.1016/S2215-0366(16)30178-X
- Lamy, F. R., Daniulaityte, R., Nahhas, R.W. Barratt, M. J., Smith, A. G., Sheth, A., Martins, S. S., Boyer, E. W., Carlson, R. G. (2017). Increases in synthetic cannabinoids-related harms: Results from a longitudinal web-based content analysis. *International Journal of Drug Policy*, 44:121-129. doi: 10.1016/j.drugpo.2017.05.007.
- MacFarlane, V., Christie, G. (2015). Synthetic cannabinoid withdrawal: a new demand on detoxification services. *Drug and Alcohol Review*, 34(2):147–153. doi: 10.1111/dar.12225.
- Pintori, N., Loic, B. & Mereub, M. (2017). Synthetic cannabinoids: the hidden side of Spice drugs. *Behavioural Pharmacology*, 28(6):409–419. doi: 10.1097/FBP.0000000000000323
- Ralphs, R., Williams, L., Askew, R. & Norton, A. (2017). Adding Spice to the Porridge: The development of a synthetic cannabinoid market in an English prison. *International Journal of Drug Policy*, 40:57-69. doi: 10.1016/j.drugpo.2016.10.003.
- Reid, M. J., Derry, L., Thomas, K. V. (2014). Analysis of new classes of recreational drugs in sewage: synthetic cannabinoids and amphetamine-like substances. *Drug Testing and Analysis*, 6(1-2):72-9. doi: 10.1002/dta.1461.
- Soussan, C., Kjellgren, A. (2016). The users of novel psychoactive substances: online survey about their characteristics, attitudes and motivations. *International Journal of Drug Policy*, 32:77-84. doi: 10.1016/j.drugpo.2016.03.007.
- Sutherland, R., Bruno, R., Peacock, A., Lenton, S., Matthews, A., Salom, C., Dietze, P., Butler, K., Burns, L., Barratt, M. J. (2017). Motivations for new psychoactive substance use among regular psychostimulant users in Australia. *International Journal of Drug Policy*, 43:23-32. doi: 10.1016/j.drugpo.2016.12.021.
- Tuv, S. S., Krabseth, H., Karinen, R., Olsen, K. M., Øiestad, E. L., Vindenes, V. (2014). Prevalence of synthetic cannabinoids in blood samples from Norwegian drivers suspected of impaired driving during a seven weeks period. *Accident Analysis and Prevention* 62:26-31. doi: 10.1016/j.aap.2013.09.009.

Syntetiske cannabinoider er en stofgruppe, som er dukket op som rusmidler i Danmark og i Europa siden 2008. På nuværende tidspunkt monitoreres stofferne i alle de europæiske lande, men viden om udbredelse og skader er begrænset. I 2017 tog Sundhedsstyrelsen derfor initiativ til at gennemføre et såkaldt trendspotterstudie af syntetiske cannabinoider i Danmark i samarbejde med Center for Rusmiddel-forskning, Aarhus Universitet og Institut for Retsmedicin, Aarhus Universitet.

Formålet med undersøgelsen var at kortlægge forekomst, udbredelse, risikoopfattelse, skader og brugergrupper af de syntetiske cannabinoider i Danmark.

Syntetiske cannabinoider

Et trendspotterstudie af udbredelse og skader i Danmark

© Sundhedsstyrelsen, 2018.

Udgivelsen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
www.sst.dk

EMNEORD
review, syntetiske cannabinoider, spice, stofbrug, skade, risikoadfærd, Danmark, trendspotter, stofbrugere, målgruppe, risikoopfattelse

Sprog: Dansk

Kategori: Faglig rådgivning

Version: 1.0

Versionsdato: Juni 2018

Design & layout: Etcetera Design

1. oplag